

1. Obiekt

454/1

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. Wniebowzięcia NMP

2. Czas powstania

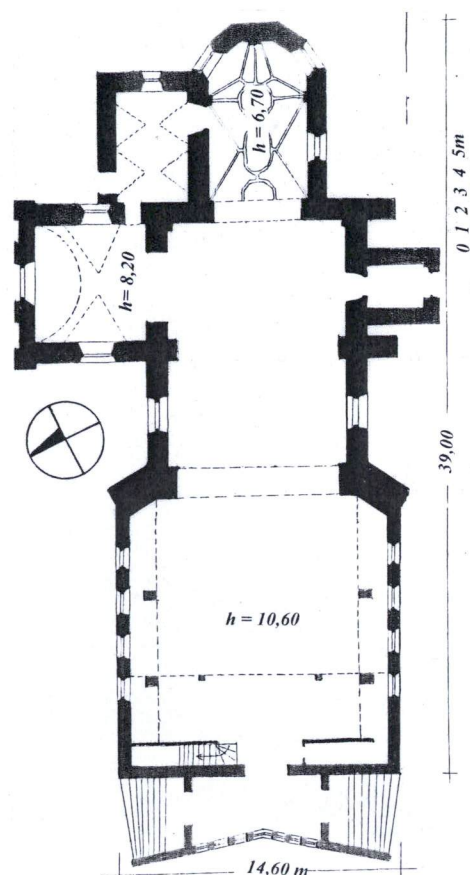
1629 r. ; rozbudowa
I.70-te XX w.

3. Miejscowość

STRAWCZYN

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

RZUT KOŚCIOŁA PAR.

4. Adres

Parafia Rzymskokatolicka
p.w. Wniebowzięcia NMP
26-067 Strawczyn , ul. Ogrodowa 12

5. Przynależność administracyjna

województwo świętokrzyskie
powiat kielecki
gmina Strawczyn

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Strawczyn Górny, Strawczyn
Wielki,
w XVI w. - Strachczyn Podlesny i
Nagórny

7. Przynależność administracyjna przed 1999 r.

województwo kieleckie
gmina Strawczyn

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzymskokatolicka p.w. Niebo-
wzięcia NMP ,26-067 Strawczyn
ul.Ogrodowa 12

9. Użytkownik i jego adres

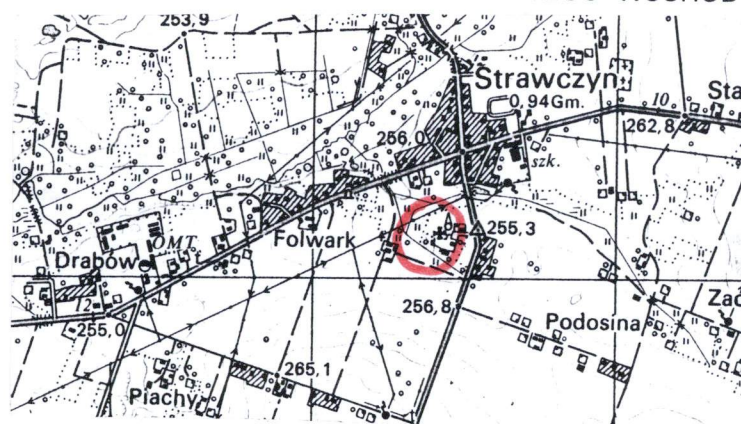
J. W.

10. Rejestr zabytków

nr 281

data 15.02.1967

WIDOK NA KOŚCIÓŁ OD POŁUDNIOWEGO -WSCHODU

ORIENTACJA 1 : 25 000

Kościół został wzniesiony w 1629 r. z fundacji Krzysztofa Rawity Gawrońskiego, właściciela wsi. Konsekracja miała miejsce dopiero w 1685 r. W końcu XVII w. dostawiono do kościoła od pn. kaplicę fundowaną przez Walentego Kazimierza Sitkowskiego (dziekana małogoskiego p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej (jej ściany wchłonęły dwie szkarpy), konsekrowaną dopiero w 1700 r.

W 1835 r. kosztem Eustachego i Barbary z Prudnickich Kołtająów dziedziców dóbr strawczyńskich wyremontowano kościół m.in. rozebrano sklepienie nad nawą grożące zawaleniem i zastąpiono je stropem drewnianym, z podsuftką. Uzupełniono tynki, wymieniono część belek więźby dachowej, dano nowe gontowe pokrycie dachu.

Po 1842 r. kosztem Józefa Gagolnickiego, członka dozoru kościelnego drewniane ogrodzenie wokół kościoła zastąpiono murem.

Z 1860 roku zachował się plan zespołu kościoła – w związku z budową nowych zabudowań plebańskich i nową aranżacją placu. Kościół składał się wówczas z nawy, prezbiterium, zakrystii i przedsionka. Drewniana dzwonnica stała na prawo od bramy na cmentarza przykościelny.

W 1870 r. wymieniono pokrycie dachu kościoła na nowe gontowe. W 1886 r. dachy zakrystii i kaplicy pokryto blachą. W tymże roku odrestaurowano chór muzyczny. W l. 1890-191 przeprowadzono kolejny remont.

Przed II wojną – w posadzce w prezbiterium była płyta kamienna z tarczą czteropolową (m.in. herby Rawicz i Łabędź).

Projekt rozbudowy kościoła o część zachodnią – na przedłużeniu nawy – sporządził Zdzisław Wiek w 1974 r. Zrealizowano go dopiero w 2 poł. I. 70-tych. W związku z tym rozebrano dawną fasadę zachodnią kościoła; zniszczeniu uległ m.in. piaskowcowy portal wejściowy (kamienne uszate obramienie z monogramem Jezusa Chrystusa - IHS w owalu). W 1985 r. w trakcie badań na ścianach prezbiterium stwierdzono obecność polichromii z k. XVII w. o motywach kwiatowo-roślinnych, nawie głównej, na ścianie pd. i zach. (na dole pod chórem zacheuszek, mała postać MB z Dzieciątkiem, na ścianie pn stylizowane serduszka i lilijki). W prezbiterium i zakrystii nie stwierdzono polichromii. Polichromie te w większości uległy zniszczeniu.

Styl – część z XVII w. – barokowa.

LOKALIZACJA : Kościół orientowany we wsi gminnej Strawczyn, na pn. od Kielc, na obszarze Padolu Strawczyńskiego, nad Łośną (Wierną Rzeką). Zlokalizowany jest na południowym krańcu wsi, na stoku wzgórza, pośrodku ogrodzonego placu – dawnego cmentarza. Po stronie pn.- wsch. kościoła – dzwonnica murowana wolnostojąca, w linii ogrodzenia. Alejka procesyjna z płyt betonowych, w części z kostki brukowej betonowej.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA : **Część stara kościoła** : murowana, z kamienia łamanego różnorodnego i cegły, otynkowana; więźba dachu drewniana konstrukcji płatwiowo - kleszczowej, pobicie z miedzi; nad prezbiterium, zakrystią i kaplicą – sklepienia kolebkowe z lunetami, nad nawą – strop żelbetowy z podwieszonym pozornym sklepieniem kolebkowym z lunetami. Nawa oszkarpowana. Okna – metalowe, wielokwaterowe, okratowane. Drzwi drewniane. Z piaskowca: 2 portale: z prezbiterium do zakrystii i z kruchty pd. do nawy, 2 kolumny niegdyś wspierające chór (obecnie na styku starej i nowej części kościoła) i posadzka w kwadraty. **Część nowa kościoła** : z cegły pełnej na zaprawie wapienno-cementowej, tylko wnętrza otynkowane. Na elewacjach okładzina z piaskowca szarego i czerwonego. Nad przedłużeniem nawy konstrukcja stropu Akermana na podciągach poprzecznych, które opierają się na słupach żelbetowych. Chór muzyczny również konstrukcji Akermana wsparty na podciągu i słupach żelbetowych. Dekoracja balustrady drewniana płycinowa. Schody na chór żelbetowe, wspornikowe. Więźba dachowa płatwiowo - kleszczowa (podwójna) pokrycie z blachy miedzianej. W nowej kruchcie strop żelbetowy nachylony podłużnie (stosownie do pogrążonego dachu).

PLAN Cały korpus symetryczny względem osi podłużnej. **Stara część kościoła** - zestawiona z prostokątów, tylko prezbiterium zamknięte jest poligonalnie sześcioma odcinkami wieloboku. Do dwuprzęsłowej nawy przylegają: przy prześle wschodnim od pn. prawie kwadratowa kaplica Matki Boskiej Szkaplerznej, zaś na jej osi od pd. – mała kruchta. Od wsch. nawa przechodzi w węższe jednoprzęsłowe prezbiterium, przy którym od pn. zakrystia. **Nowa część kościoła** z prostokątną częścią na przedłużeniu starej nawy, nieco od niej szerszą i kruchtą na osi podłużnej kościoła, którą w planie tworzą dwa symetryczne do siebie trapezy.

BRYŁA : **Stara część kościoła** zestawiona z prostopadłościanów, tylko prezbiterium – zamknięte wielobocznie. Nad nawą wysoki dach dwuspadowy zwieńczony pośrodku kalenicą sygnaturką, z parawanowym szczytem od wsch. Przy wsch. części nawy, od strony pn. nieco niższa kaplica pod dachem dwuspadowym (także ze szczytem parawanowym – od pn.), zaś od pd. niska kruchta pod analogicznym daszkiem. Narożniki zach. nawy i jej ściana pd. opięte szkapami. Prezbiterium nieco niższe od nawy, pod wysokim dachem dwuspadowym, nad zamknięciem przechodzącym w półstożkowy. Po jego stronie pn. niska zakrystia pod dachem pulpitowym. **Nowa część kościoła** prostopadłościenna – na przedłużeniu starej nawy, nieco od niej szersza. Nad nią dach dwuspadowy analogiczny jak nad nawą tylko dołem o załamanych połaciach (pionowe ścianki uskoków dachu są zlicowane z bocznymi ścianami starej części nawy). Przy szczytowej ścianie zach. – kruchta o wielopłaszczyznowym kształcie, zestawiona z dwóch bliźnich części pod dachem pogrążonym (ku osi podłużnej kościoła).

ELEWACJE : **starej części kościoła** otynkowane. Otwory okienne w korpusie arkadowe o łukach półkolistych (w prezbiterium nieco tylko niższe niż w nawie). Nawa opięta pięcioma ujednoliconymi szkapami (przy dawnych narożnikach zach., narożu pd.- wsch. i pośrodku ściany pd.), c.d. wkładka nr 1

14. Kubatura 2.900 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 304,20 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1961 - Inwentaryzacja kościoła par. w Strawczynie , opr. T. Spychała. 1965 - Orzeczenie o stanie technicznym kościoła , opr.B.Hertmanowicz 1996 - 1968 remont prezbiterium, korekta odwodnienia, wykonano roboty murarskie, tynkowanie elewacji pn. 1971 - Strawczyn. Dokumentacja historyczna i wnioski konserwatorskie... , opr. Z. Lentowicz , Kielce. 1972- remont tynków 1974 - Projekt rozbudowy kościoła.... , opr. Z. Wiek (w 2 poł. I.70-tych XX w. zrealizowany) 1982 - Opinia geotechniczna o stanie podłoża gruntowego.... , opr. P. Marynowski; Projekt urządzenia wnętrza kościoła... , opr. S. Skibniewski 1983 - 1985 przemurowano spękane ściany , wyburzono starą ścianę (od nowej części kościoła) ,pokryto nowa część blacha miedzianą , odtworzono starą balustradę chóru - w starym kościele wykonano strop żelbetowy(nad nawą pozorne sklepienie) , nowe tynki ,część - ciowo nową wieżbę dachową, dach pobito blachą miedzianą. Sprawozdanie z badań na obecność polichromii.... ,opr. U. Górka-Jończyk ; Projekt posadzki ...opr. T. Lisik ; Projekt ławek dla kościoła , opr. S. Skibniewski 1986-•wymiana posadzki w całym kościele remont kaplicy , naprawa gzymsów 1989- Projekt boazerii, kraty ...., opr. W. Markulis 1996 -1998 wykonano konserwację piaskowcowego wystroju i wyposażenia 2000 - 2003 naprawa tynków we wnętrzu , scalenie kolorystyczne 20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) fundamenty stan dobry elewacje stan dostateczny , widoczne drobne spękania tynków, zacieki, zabrudzenia głównie w partii przyziemia. wnętrza stan dobry , tynki dobre, brak spękań ,posadzka nieco zużyta wieżba dachowa stan dobry pokrycie dachu , obróbki blacharskie, rynny i rury spustowe stan dobry instalacje stan dobry Otoczenie kościoła – uporządkowane.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

ADK . Akta konsystorskie parafii Strawczyn 1800-1938 , sygn. PS-23 ab

22. Bibliografia:

J. Wiśniewski , Dekanat konecki , Radom 1913, s. 262-267 (s.320 rys. kościoła) , 462 -465.
Kościół, rys. J.Olszewski , 1903 (materiały po M. Rawicie - Witanowskim , PAN Warszawa , sygn.
III-139); M. Rawita –Witanowski . Dawny powiat Chęciński z ilustracjami prof. J. Olszewskiego ,opr.
D. Kalina , ROSiOŚK ,Kielce 2001, s. 396-397; KZSP, T.III. Województwo kieleckie, z. 4, s. 57
Strawczyn. Dokumentacja historyczna i wnioski konserwatorskie , Zbigniew Lentowicz , Kielce 1971.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

Tekst J .L. Adamczyk

2006

Plany, rysunki J .L .Adamczyk

Zdjęcia fotograficzne J .L .Adamczyk

Miejsce przechowywania płyty CD WUOZ Kielce , ul. Zamkowa 5.

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (data, nazwisko wypełniającego)

27. Załączniki

Wkładka 1-2.

1	Miejscowość STRAWCZYN	4	Obiekt (nazwa jak w karcie)	5	Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
2	powiat kielecki	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY		c.d. p. 13, na odwrociu plan sytuacyjny, zdjęcie elewacji pd. starej części kościoła.	
3	gmina Strawczyn województwo świętokrzyskie				

c.d. p. 12

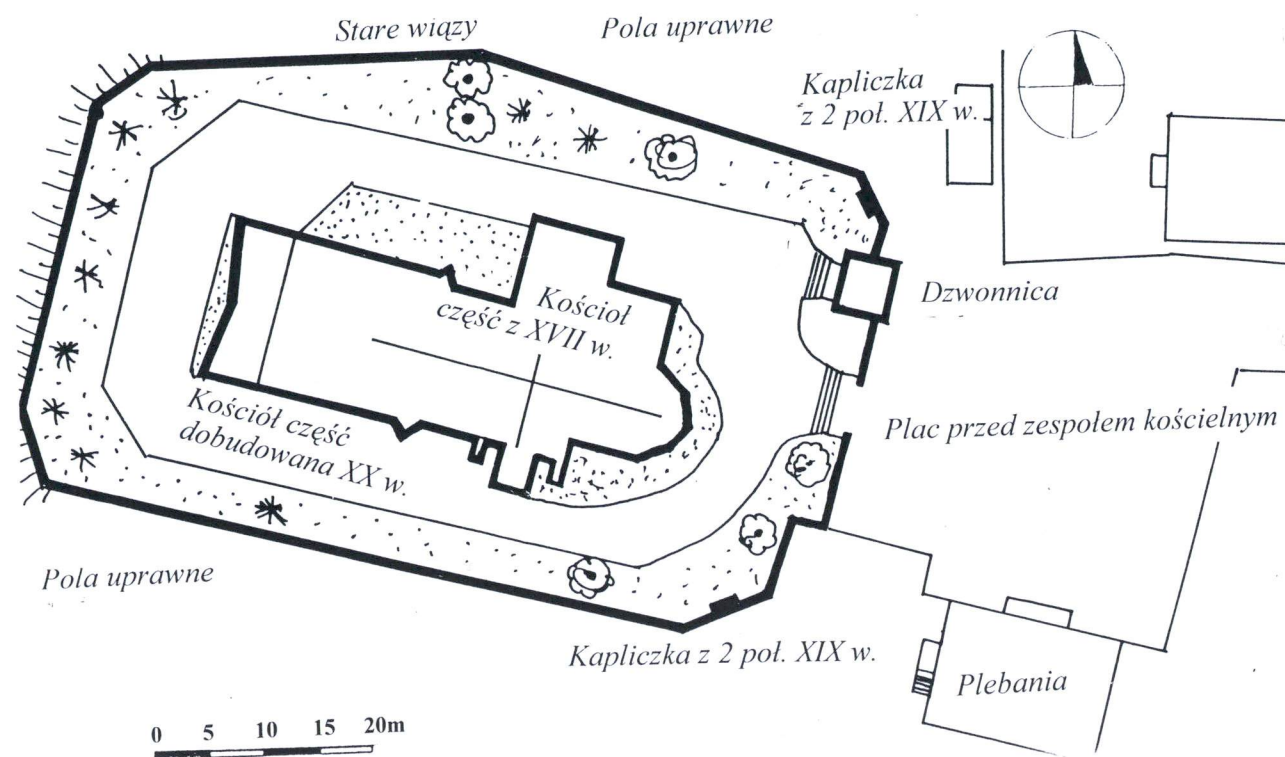
opasanymi gzymsem działowym, prawie pod obiegającą ją górą niepełne belkowanie. Jej elewacja pn. przysłonięta w części wsch. kaplicą, na pozostałej partii jednoosiowa, południowa – dwuosiowa. Szczyt wsch. nawy – przysłonięty prawie całkiem bryłą prezbiterium, o falistym malowniczym konturze, u podstawy flankowany wazonami kamiennymi, zwieńczony małą latarnią. **Prezbiterium** opasane opaską pod okapem, przeprute otworami okiennymi – dwoma w trójbocznym zamknięciu, i dwoma po bokach przesła (okno pn. przysłania dołem dach zakrystii). **Kaplica Matki Boskiej Szkaplerznej** z elewacją pn. szczytową, parawanowo wysuniętą górą i po bokach, ukształtowaną symetrycznie. Jej dolna część w formie prostokąta – trójosiowa na cokole wyłamanym stosownie do rytmu podpór, opięta na narożnikach i między otworami pilastrami nad którymi gieruje się zwielokrotniony gzymś. Otwory w dwóch strefach. W dolnej – zaślepione blendy – środkowa o łuku półkolistym i dwie boczne prostokątne, w profilowanych obramieniach, nad którymi nadwieszono naczółki (środkowy o łuku segmentowym, boczne trójkątne). W górnej strefie otwory arkadowe, po bokach półkoliste wnęki, pośrodku – duże okno pod łukiem koszowym. W górnej części elewacji kaplicy – edicula w formie leżącego prostokąta zwieńczonego trójkątnym szczytem, po bokach ujęta w masywne spływy wolutowe. Lico ediculi ozdobione prostokątną płycizną w uszaty obramieniu między nałożonymi pilastrami. **Zakrystia** z półszczytową elewacją wsch. przeprutą w części dolnej – pod opaską kordonową – prostokątnym otworem okiennym w uszaty profilowanym obramieniu z czerwonego piaskowca. **Elewacje nowej części kościoła** obłożone szarym i czerwonym piaskowcem ciętym w drobne, regularne ciosy. Fasada – szczytowa zach. ściana nawy ukształtowana symetrycznie, w formie prostokąta, nad którym trójkątny szczyt (z uskokami po bokach). Na jej licu prostokąt zamknięty rozwartym łukiem ujęty w obramienie, częściowo przysłonięty kruchłą, zestawioną z dwóch bliźnich części, pod dachem pogrążonym (w kierunku osi podłużnej kościoła). Elewacje boczne ukształtowane identycznie, zwieńczone gzymsem podokapowym – pięcioosiowe, przeprute wąskimi prostokątnymi otworami okiennymi pod łukami rozwartymi. Ścianki w połaciach załamanego dachu – z cegły ogzmysowane.

WNĘTRZE starej części kościoła: Krótkie prezbiterium nakrywa sklepienie kolebkowe z lunetami, ozdobione siatkową dekoracją sztukatorską (półwałki z motywem astragalu). Otwór tęczyowy o łuku pełnym z brzegami ozdobionymi ornamentem (wałek między astragalami); w nim drewniana belka tęczowa z krucyfiksem. Nad nawą sklepienie kolebkowe z lunetami, dekorowane sztukateriami. Pn. i pd. ścianą nawy oraz prezbiterium obiega niepełne belkowanie na tej samej wysokości, gierujące się nad podpierającymi je pilastrami. Nad otworami okiennymi, prawie identycznymi o łukach półkolistych, opaski wsparte na małych konsolkach. W przejściu z nawy do kaplicy otwór arkadowy zamknięty półkoliście. Kaplica na planie kwadratu – nakryta sklepieniem z lunetami, rozczłonkowana czterema pilastrami narożnymi podtrzymującymi niepełne belkowanie (urwane na ścianie pn.). Wnętrze oświetlają dwa okna w lunetach sklepiennych, trzecie w ścianie pn.; otwór okienny na nawę jest częściowo zaślepiony. Stara część nawy otwarta jest na nową – szerszą i nieco od niej wyższą – arkadą o łuku koszowym (stosownie do kształtu sklepienia kolebkowego), wspartą na dwóch kamiennych kolumnach. **WNĘTRZE nowej części kościoła** – na przedłużeniu starej nawy – zbliżone do prostokąta, z częścią środkową wyższą i dwoma niższymi pseudonawami wydzielonymi czterema słupami, o przekroju prostokąta. Oświetlają go symetrycznie przeprute po bokach wysokie i wąskie otwory okienne w formie prostokątów pod łukiem rozwartym, po pięć z każdej strony. Nad częścią środkową sufit z fasetą. Przy ścianie zach. chór muzyczny z szerokim prostokątnym podestem, wsparty na dwóch słupach, pod częścią którego wydzielone dwa wąskie aneksy (w jednym dwubiegowe schodki na chór muzyczny, w drugim schowek).

WYPOSAŻENIE: ołtarze: główny i dwa boczne przy tęczy o charakterze wczesnobarokowym, dwa pozostałe – późnobarokowe. Ambona, stalle wczesnobarokowe. Chrzcielnica kamienna wczesnobarokowa.

INSTALACJE: elektryczna i ogromowa

1. Miejscowość

STRAWCZYN

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Zdjęcia.

Fasada zach. kościoła
- widok od zachodu.

Prezbiterium kościoła.
widok od pd.-wsch.

Elewacja kaplicy pd.
Widok od strony pn.

Wkładkę założył: J. L. Adamczyk XI. 2006 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WUOZ Kielce

VERTE !

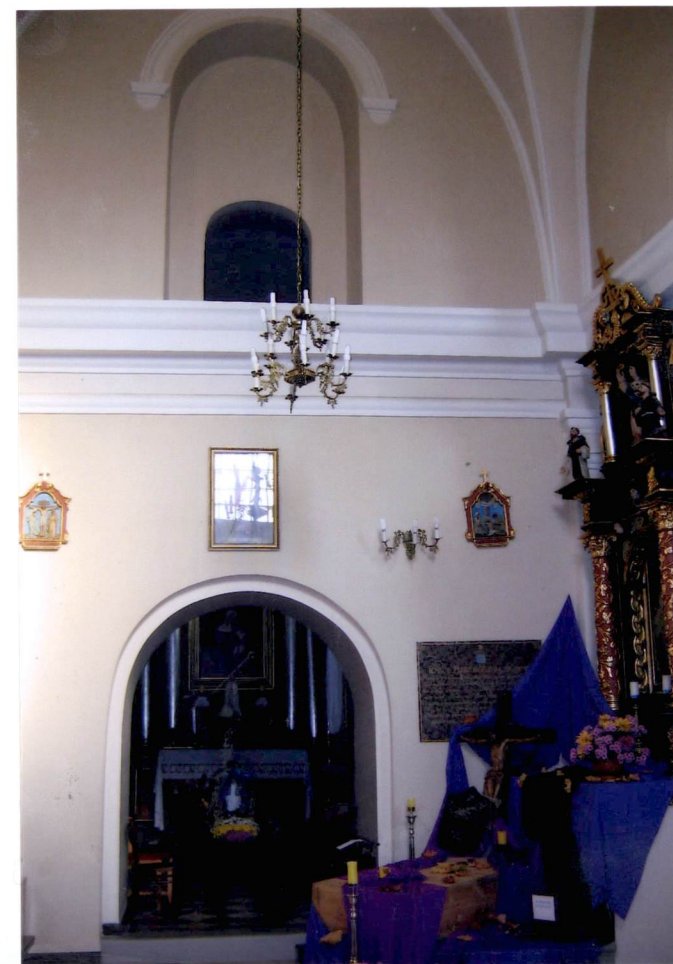

Widok na prezbiterium
i ścianę pd. nawy.

Widok na ścianę północną
nawy i prezbiterium.

Fragment ściany pn. nawy.
Wejście do kaplicy bocznej.